

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ, ЩОДО РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СТИВІДОРНИХ КОМПАНІЙ

Крисюк Л.М., Москвіченко І.М., Кастельянос Трухильо А.

Одеський національний морський університет

Досліджено теоретичне питання, щодо рівня економічної безпеки стивідорних компаній. Сформульовані науково-практичні рекомендації, спрямовані на вдосконалення питання економічної безпеки стивідорних компаній. Дана оцінка стану економічно-фінансової безпеки компаній. Визначенні заходи спрямовані на покращення фінансової безпеки підприємства, як підсистеми економічної безпеки підприємства. Запропонована методика визначення рівня фінансової безпеки підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, фінансова безпека, рівень економічно-фінансової безпеки, фінансова стійкість, стивідорна компанія.

Постановка проблеми. У сучасних умовах нестабільності ринку успішний розвиток та функціонування будь-якого суб'єкта підприємницької діяльності в значній мірі залежить від надійної, якісної та ґрунтовної системи економічної безпеки підприємства. Нагальна потреба у вивченні та розвитку цього питання виникла з переходом України до ринкової економіки і на сьогоднішній день є актуальною. Це обумовлено високим рівнем конкуренції, необхідністю постійної адаптації організаційно-економічного механізму управління підприємством до сучасних умов господарювання та досить великою кількістю в Україні збиткових і збанкрутілих підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти проблеми забезпечення економічної безпеки підприємств були і є предметом наукових досліджень ряду вчених, а саме Н.Й. Реверчук [1], Л.Г. Мельника [2], Л.І. Донця, Н.В. Ващенко [4], С.Ф. Покропивного [8], І.А. Бланка [1], К.С. Горячевої [2] та ін. У сучасній науковій літературі зустрічаються різні тлумачення терміну «економічна безпека підприємства».

Концепція формування і подальшого функціонування системи економічної безпеки підприємства базується на розумінні сутності та складових економічної безпеки підприємства, а забезпечення економічної безпеки підприємства напряму пов'язано з її фінансовою складовою.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Якщо на рівні держави методи оцінки фінансової безпеки вже розроблені [3], то на рівні підприємства вони залишаються дискусійними. Це, насамперед, стосується вибору критеріїв оцінки фінансової безпеки підприємства, системи показників, що її характеризують, і методичних підходів до визначення рівня фінансової безпеки.

Рішенням загальної проблеми є застосування методики визначення рівня економічної безпеки стивідорної компанії. Практична значимість дослідження полягає в тому, що застосування в стивідорних компаніях рекомендацій авторів дозволить розв'язати де які проблеми підвищення ефективності фінансової складової роботи компанії. Результати дослідження можуть бути використані керівниками компаній, керівниками та співробітниками фінансових служб компаній.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є формування науково-практичних рекомендацій,

спрямованих на вдосконалення питання економічної безпеки стивідорних компаній; визначення заходів спрямованих на покращення фінансової безпеки підприємства, як підсистеми економічної безпеки підприємства.

Досягнення поставленої мети вимагає вирішення наступних завдань:

- визначення поняття економічна безпека;
- оцінка стану економічно-фінансової безпеки компаній;
- методика визначення рівня фінансової безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу. Більшість авторів економічну безпеку підприємства пов'язують з ефективністю, конкурентоспроможністю, захистом чи захищеністю від загроз, з гармонізацією інтересів, можливістю одержання прибутку, фінансовою стійкістю тощо. Багато авторів погоджуються з тим, що трактування поняття «економічна безпека», в першу чергу, пов'язано зі станом ефективного використання ресурсів, інші виділяють стан виробничої системи, як основний об'єкт для забезпечення економічної безпеки.

Однією з найголовніших задач, яку більшість авторів ставлять в процесі визначення поняття «економічна безпека», являється необхідність визначення внутрішніх та зовнішніх загроз, які безпосередньо впливають на діяльність підприємства та вироблення стійкого, легітимного, дієвого механізму для протистояння негативному зовнішньому впливу.

Розробка методів оцінки фінансової безпеки стивідорних підприємств має важливе методологічне значення, яке пов'язане з необхідністю майже щоденного знання його фінансового стану і завдяки цьому підтримання в ринкових конкурентних умовах на належному рівні. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства важлива також при отриманні кредитів від комерційних банків. Зрозуміло, що останні при незадовільному стані фінансової безпеки підприємства кредитів йому не дадуть.

Оцінка фінансової безпеки стивідорних підприємств передбачає, перш за все, ідентифікацію його фінансового стану. Проведені дослідження дозволили зробити певні кроки в напрямку формування системи показників для оцінки фінансової безпеки [2], однак необхідне її подальше уточнення. Принципово така система повинна включати різні групи кількісних показників, що характеризують

той або інший напрямок у забезпеченні фінансової безпеки суб'єкта, що господарює.

Фінансовий стан підприємства оцінюється на основі показників, які відображають фінансово-господарську діяльність підприємства, наявність, розміщення, використання та рух ресурсів підприємства. Як відомо, до основних напрямків аналізу фінансового стану відносять:

- аналіз ліквідності підприємства;
- аналіз платоспроможності і фінансової стійкості підприємства;
- аналіз ділової активності підприємства;
- аналіз рентабельності підприємства.

Характеристика підприємства за даними напрямками дозволяє дати оцінку його фінансового стану (здатність фінансувати свою діяльність) і його фінансових ресурсів.

Апробацію для проведення аналізу фінансового стану проведемо на базі ТОВ «НВГ». Необхідно розрахувати показники за основними групами, тобто показники ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, рентабельності, ділової активності. Інформаційною базою для розрахунку зазначених показників виступають основні форми фінансової звітності компанії.

З метою оцінки стану фінансової безпеки ТОВ «НВГ» необхідним і дуже важливим є адекватний вибір методики його оцінки та системи показників, яка б найбільш повно і об'єктивно відображала всі аспекти фінансово-економічної діяльності компанії – ефективність, прибутковість,

захищеність і кредитоспроможність, ділову активність і т.д.

В залежності від мети, періодичності фінансового аналізу, його об'єкту і результатів науковцями були розроблені цілі комплекси аналітико-оцінних показників, зокрема показники оцінки майнового стану суб'єкту підприємництва, прибутковості, ліквідності, платоспроможності, кредитоспроможності, фінансової стійкості, стабільності, ділової активності, акціонерного капіталу [6].

Отже, слід відібрати деякий набір показників, який би комплексно оцінював фінансовий стан суб'єкту підприємництва, як з погляду ризиків, так і ефективності діяльності. Особливу увагу варто звернути на показники фінансової стійкості компанії, оскільки саме вони є визначальними при визначенні рівня фінансової безпеки [7].

Одночасно при виборі необхідного комплексу фінансових показників потрібно враховувати специфіку роботи саме українських компаній. На нашу думку, до такого комплексу можна віднести такий проблемний показник для України, як коефіцієнт зносу основних засобів. Важливою складовою інтегрального показника фінансової безпеки має бути оцінка показників рентабельності суб'єктів підприємництва, особливо коефіцієнт рентабельності активів, оскільки він дає загальну картину за ступенем прибутковості діяльності, причому в масштабах усього підприємства, а не окремих складових його діяльності.

Таблиця 1

Ключові показники експрес-аналізу рівня фінансової безпеки компанії

Назва коефіцієнту	Економічний зміст	Нормативне значення за основними методиками
Коефіцієнт зносу основних засобів	Характеризує ступінь зношеності основних засобів компанії	Менше 0,5
Фондовіддача	Характеризує ефективність використання основних засобів.	Більше 1
Рентабельність активів	Показує, який прибуток одержує компанія з кожної гривні, вкладеної в активи. Дозволяє визначити ефективність використання активів компанії.	Більше 0,05
Коефіцієнт оборотності активів	Визначає потенціал компанії по одержанню доходу при існуючих інвестиціях і структурі капіталу.	Немає
Коефіцієнт покриття загальний	Характеризує достатність оборотних коштів для погашення своїх боргів.	Критичне значення = 2. Значення = 2-2,5 свідчать, що фірма вчасно ліквідує свої борги.
Коефіцієнт фінансування	Визначає співвідношення загальної заборгованості і власного капіталу.	Менше 1
Коефіцієнт втрати платоспроможності	Показує, наскільки в силу негативних факторів, можуть бути скорочені надходження коштів, щоб при цьому була можливість здійснювати необхідні платежі.	Значення даного коефіцієнта не повинне бути менше 1

Джерело [59]

Таблиця 2

Середні значення основних фінансових показників та типові діапазони за суб'єктами підприємництва сфери послуг України

Назва коефіцієнту	Нормативне значення	У середньому за сферою послуг	Типовий діапазон
Коефіцієнт зносу основних засобів	Менше 0,5	0,48	0,40-0,60
Фондовіддача	Більше 1	2,00	1,00-3,00
Рентабельність активів	Більше 0,05	0,01	-0,02-0,04
Коефіцієнт оборотності активів	Немає	0,84	0,40-1,20
Коефіцієнт покриття загальний	2,0-2,5	1,50	0,80-2,10
Коефіцієнт фінансування	Менше 1	1,02	0,40-1,60
Коефіцієнт втрати платоспроможності	Менше 1	1,04	0,90-1,20

Джерело [9]

З метою оцінки ліквідності, платоспроможності і кредитоспроможності необхідно використовувати такі ключові показники: коефіцієнт покриття загальний та коефіцієнт фінансування. Найбільш цікавим, з погляду фінансової безпеки суб'єкту підприємства й оцінки ступеня захищеності від зовнішніх фінансових ризиків є коефіцієнт втрати платоспроможності, оскільки саме він дає уявлення про ступінь теоретичної спроможності виконувати суб'єктом підприємства свої зобов'язання, у випадку настання певних негативних подій, тобто дає загальну характеристику його захисним фінансовим резервам [5].

Також необхідним є введення в систему коефіцієнтів показників ділової активності. На наш погляд, для аналізу доцільно взяти коефіцієнт оборотності активів, оскільки він дає загальну картину ефективності використання активів. Для того, щоб дещо конкретизувати цей показник, нами було вирішено застосувати також коефіцієнт фондівдачі основних засобів, оскільки ключовою статтею активів балансу компанії є її основні засоби.

На основі проведеного вище аналізу показників можна запропонувати наступний перелік коефіцієнтів, що є ключовими при проведенні експрес-аналізу стану фінансової безпеки компанії (табл. 1).

У монографії Єпіфанова О. А. розраховані середні значення основних фінансових показників та типові діапазони за суб'єктами підприємства сфери послуг України (табл. 2) [9]. Оскільки, досліджуване нами підприємство надає послуги, то ми маємо змогу скористатися даною інформацією під час аналізу стану фінансової безпеки ТОВ «НВГ».

За основу при побудові кількісної методики оцінки стану економічно-фінансової безпеки ТОВ «Новолог» ми будемо використовувати інтегральний показник, максимальне значення якого складає 100 балів. Таким чином, зведення наведеного переліку показників в один інтегральний пропонується проводити за наступною формулою [90]:

$$I = \sum_{i=1}^n \text{MAX}_i * P_i$$

$$P_i = 1; K_i > t_i;$$

$$P_i = 0,5; K_i \in t_i;$$

$$P_i = 0; K_i < t_i,$$
(1)

де I – інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки;

MAX_i – максимальна кількість балів за i-тим коефіцієнтом;

P_i – поправочний коефіцієнт;

K_i – фактичне значення i-го коефіцієнту.

Оскільки зазначені показники не є рівнозначними при визначенні рівня фінансової безпеки ТОВ «НВГ», то необхідно здійснити розподіл

внеску кожного з коефіцієнтів у загальний результат (табл. 3).

Таблиця 3

**Максимальні бальні оцінки
в розрізі окремих коефіцієнтів аналізу
стану фінансової безпеки для оцінки рівня
фінансової безпеки суб'єктів підприємства**

Назва коефіцієнта	Максимальна кількість балів
Коефіцієнт зносу основних засобів	10
Фондовіддача	10
Рентабельність активів	10
Коефіцієнт оборотності активів	10
Коефіцієнт покриття загальний	20
Коефіцієнт фінансування	20
Коефіцієнт втрати платоспроможності	20
Максимально можлива кількість балів	100

Джерело [9]

Крім того, необхідно визначити інтервали значень показників за допомогою поправочних коефіцієнтів – та кількість балів, що присвоюється експертом. Вважаємо за потрібне ввести три групи поправочних коефіцієнтів: 0; 0,5; 1. Після визначення показника та застосування поправочного коефіцієнту експерт визначає загальний рівень фінансової безпеки за формулою 1.

За результатами аналізу рівень фінансової безпеки підприємства може бути: критичний (< 60 балів), недостатній (60-80 балів), достатній (80-100 балів).

Висновки і пропозиції. Важливою передумовою забезпечення економічно-фінансової безпеки підприємства є якісний фінансовий менеджмент, що являє собою систему принципів та методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів підприємства та організацією обороту його грошових коштів.

Комплексна система економічної безпеки підприємства – це комплекс взаємозв'язаних заходів організаційно-правового характеру, що здійснюються спеціальними органами, службами, підрозділами суб'єкта господарювання, спрямованих на захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства і держави від протиправних дій з боку реальних або потенційних фізичних або юридичних осіб, що можуть призвести до істотних економічних утрат та забезпечення економічного зростання в майбутньому. Запропонована методика дозволяє визначити рівень економічно-фінансової безпеки, що дасть можливість менеджменту стабілізувати та покращити фінансовий стан підприємства та інвестиційну привабливість.

Список літератури:

1. Васильців Т. Г. Узагальнення концептуальних основ економічної безпеки підприємства / Васильців Т. Г. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 21.2. – С. 153-158.
2. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. – 2003. – № 8. – С. 65-67.
3. Економічні закони розвитку морських портів: теорія і практика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dt.ua/ECONOMICS/>

4. Кракос Ю. Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю. Б. Кракос, Р. О. Разгон // Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського «ХАІ». – Сер.: Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики, 2008. – № 1 (1)96.74.
5. Крисюк Л. М. Управління фінансовою безпекою транспортно-експедиторських компаній / Л. М. Крисюк, І. В. Скіртенко // Економічний аналіз збірник наукових праць. – 2013. – № 3 (14). – С. 83-87.
6. Крисюк Л. М. Управління стійкістю розвитку малих і середніх підприємницьких структур портової діяльності / Л. М. Крисюк, О. В. Корецька // Молодий вчений. – 2015. – № 4 (19). – С. 82-86.
7. Кузенко Т. Б. Класифікація методів оцінки економічної безпеки підприємства / Т. Б. Кузенко // Економіка і управління. – 2003. – № 4. – С. 72-79.
8. Матвійчук Л. О. Методика визначення рівня фінансової безпеки машинобудівних підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 5 (119). – С. 109-114.
9. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова [А. О. Єпіфанов, О. Л. Пластун, В. С. Домбровський та ін]. – Суми: ДВНЗ «УАБСНБУ», 2009. – 295 с.

Крисюк Л.М., Москвиченко І.М., Кагельянос Трухильо А.

Одесский национальный морской университет

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ К УРОВНЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СТИВИДОРНЫХ КОМПАНИЙ

Аннотация

Исследованы теоретические вопросы уровня экономической безопасности стивидорных компаний. Сформулированы научно-практические рекомендации направленные на совершенствование экономической безопасности стивидорных компаний. Дана оценка состояния экономико-финансовой безопасности компаний. Определены мероприятия направленные на улучшение финансовой безопасности предприятия, как подсистемы экономической безопасности. Предложена методика определения уровня финансовой безопасности предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, финансовая безопасность, уровень экономико-финансовой безопасности, финансовая устойчивость, стивидорная компания.

Krysiuk L.M., Moskvichenko I.M., Kastel'yanos Trukhylyo A.

Odessa National Maritime University

CONCEPTUAL QUESTIONS TO LEVEL OF ECONOMIC SECURITY STEVEDORING COMPANY

Summary

The theoretical issues of economic security level of stevedoring companies were researched. The scientific and practical recommendations aimed to improving the economic security of the stevedoring companies were formulated. The estimation of the state of economic and financial security company was made. The activities aimed to improving the financial security of the enterprise as economic security subsystem were identified. The method of determining the level of financial security of the enterprise was proposed.

Keywords: economic security, financial security, level of economic and financial security, financial stability, stevedoring company.